

Tämä on rinnakkaistallenne.
Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat
saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kempas, E. & Kolehmainen, A. (12.12.2019). Digiohjaus kuuluu kaikille: digiohjaaja cMOOC. ePooki: asiantuntijablogi.
<https://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019121247814>

ePooki asiantuntijablogi

Digiohjaus kuuluu kaikille – Digiohjaaja cMOOC

Kempas Eija, Kolehmainen Anna
Julkaistu 12.12.2019

Blogikirjoituksessa tarkastellaan Digiohjausta kaikille! -hankkeessa järjestetyn digiohjaaja cMOOCin suunnittelusta ja toteutuksesta, pienryhmäohjaajien roolista ja onnistumisen kokemuksista. Kirjoituksessa kerrotaan, miten cMOOC-pilotti on rakennettu ja miten vuorovaikutteisuus ja vertaisoppiminen saatiin huomioitua toteutuksessa. cMOOC oli tarkoitettu vasta-alkajille sekä vähän kokeneemmillekin digiohjaajille. Osallistujat valitsivat cMOOCilla oman näkökulmansa opiskeltaviin asioihin ja suuntasivat osaamisensa kehittämistä henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Taustoiltaan erilaiset osallistujat jakoivat osaamistaan toisilleen. cMOOCin läpäisyprosentti oli korkea, mikä kertoi cMOOCin onnistumisesta.

Teemat ja osaamistavoitteet

Digiohjausta kaikille! -ESR-hanke järjesti yhteistyössä Osaamiskeskus Koordinaatin kanssa kaikille avoimen ja maksuttoman digiohjaaja cMOOCin keväällä 2019. Lyhenne MOOC tulee englanninkielisen termistä ”Massive Open Online Course” ja c-kirjain lyhenteen edessä tarkoittaa vuorovaikutteisuutta ja yhteisöllistä oppimista (Collaborative Learning). Tämä digiohjauksen peruskurssi toteutettiin Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) Moodle-oppimisympäristöllä ja sen sisällöntuotannon pohjana toimi Verkko-ohjaaja -ESR-hankkeessa tuotettu [Verkko-ohjaaja – Opas ohjaukseen sekä tieto- ja neuvontatyöhön verkossa](#). Koko cMOOCin tuotannon ajan kiinnitettiin huomiota [eAMK verkkototeutusten laatukriteereihin](#) ja laatukriteerien varmistamisessa käytettiin [eAMKin itsearviointityökalua](#).

cMOOC oli jaettu teemaviikkoihin ja jokaisella aktiivisella cMOOC-viikolla käsiteltiin uusi digiohjauksen teema. Digiohjauksella tarkoitetaan tässä yhteydessä verkon välityksellä, erilaisia verkkoviestintävälineitä hyödyntäen tapahtuvaa opintojen ohjausta sekä tieto- ja neuvontatyötä.

cMOOCin teemat olivat

- Ohjauksen ja digiohjauksen käsitteet
- Digiohjauksen prosessit ja toimintatavat
- Vuorovaikutus ja läsnäolo digiohjauksessa
- Digiohjauksen tilat, laitteet ja välineet
- Tietoturva, tietosuojat ja tekijänoikeudet digiohjauksessa

Edellä mainittujen teemojen lisäksi cMOOCilla huomioitiin myös digiohjauksen etiikka ja saavutettavuus. Teemaviikkokohtaisten tehtävien lisäksi cMOOC sisälsi ennakkotehtävän sekä lopputyön. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Digiohjaaja cMOOCin etenemispolku

Osaamistavoitteina oli ymmärtää digiohjauksen toimintatapoja, prosesseja ja käyttötilanteita sekä tunnistaa digiohjaukseen liittyviä vuorovaikutuksen ja läsnäolon keinoja sekä eettisiä pelisääntöjä. cMOOCilla oli tavoitteena myös kokeilla käytännössä digiohjausvälineiden käyttöä ja ymmärtää digiohjaukseen liittyviä tietoturva- ja tietosuojakysymyksiä ja tunnistaa niiden soveltamistilanteita omassa ohjaustyössään.

cMOOC suunniteltiin teemoittain eteneväksi kokonaisuudeksi

cMOOC rakennettiin siten, että se soveltui sekä vasta-alkajille että jo vähän kokeneemmillekin digiohjaajille. Osallistuvat pystyivät valitsemaan oman näkökulmansa opiskeltaviin asioihin ja näin suuntaamaan osaamisensa kehittämistä henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti.

cMOOCin tuotanto aloitettiin syksyllä 2018 ja sitä rakennettiin tiimeittäin ja työpareittain teemaviikkokohtaisesti. cMOOCin tuotannossa oli mukana yhteensä yhdeksän asiantuntijaa Oamkista, Oulun yliopistosta ja Osaamiskeskus Koordinaatista. Tuotantotiimin kesken pidettiin säännöllisesti yhteisiä suunnittelupalavereja, jossa sovittiin yhteisistä käytänteistä ja kiinnitettiin huomiota kokonaisuuteen sekä verkkototeutuksen laatuksiteereihin. Tavoitteena oli rakentaa sujuvasti ja loogisesti etenevänä kokonaisuus, joka kuitenkin tarjoaisi erilaisia tehtävätyyppejä ja vaihtoehtoisia suoritustapoja osallistujille. cMOOCin laajuus oli kolme opintopistettä ja arviointiasteikko oli hyväksytty/hylätty. Osallistuja sai pyydettäessä osallistumistodistuksen, kun kaikki cMOOCin sisältämät tehtävät olivat suoritettuina.

cMOOCilla jokainen laati oman osaamissuunnitelmansa omien tarpeidensa ja kiinnostuksenkohteidensa mukaan. Omaan osaamistaan oli mahdollista syventää esimerkiksi vaihtoehtoisia materiaaleja hyödyntäen. Vaikka cMOOC oli rakennettu teemaviikoittain eteneväksi, oli osallistujien mahdollista suorittaa se myös täysin omaan tahtiin määräaikaan mennessä.

Vaikka kyseessä oli MOOC, mikä yleisesti ottaen käsitetään jatkuvasti avoimena olevana, itsenäisesti suoritettavana verkkokurssina, keräsimme kurssille ilmoittautumiset määrättyinä ilmoittautumisaikana kurssin vuorovaikutteisen toteutustavan vuoksi. Osallistujat jaettiin satunnaisella jaolla 11 pienryhmään ja jokaiselle pienryhmälle nimettiin oma ohjaaja. Kurssille ilmoittautujia oli yhteensä 425, mikä oli yli kaksinkertainen määrä ennakolta arvioituun. Ilmoittautuneista cMOOC-oppimisolustalle kirjautui 350, joista 189 suoritti sen loppuun. Yli puolet (54 %) kurssin aloittaneista suoritti kurssin loppuun, mikä oli MOOCille todella hyvä läpäisyprosentti.

Osallistujia motivoitiin selkeällä rakenteella ja pienryhmätoiminnalla

cMOOCin osallistujaprofiili oli hyvin heterogeeninen osallistujien iän, maantieteellisen sijainnin ja ammatin suhteen. Ilmoittautumisen yhteydessä kerättyjen tietojen mukaan osallistujista 8 % oli opettajatuutoreita/omaopettajia/ryhmänohjaajia, 11 % opinto-ohjaajia, 12 % opettajia, 25 % tieto- ja neuvontatyötä tekeviä, 20 % muuta ohjaustyötä tekeviä ja 5 % opiskelijoita. Osallistujista 19 % ilmoitti tekevänsä jotakin muuta kuin ohjaus- tai tieto- ja neuvontatyötä. Tieto- ja neuvontatyötä tekevien osuus kaikista ohjaustyötä tekevistä oli näin ollen kaikista suurin.

Kiinnitimme cMOOCin suunnitteluvaiheessa erityistä huomiota siihen, miten saamme osallistujat pysymään motivoituneina ja suorittamaan sen loppuun. Osallistujien motivointiin oli kaksi konkreettista osa-aluetta: selkeä rakenne ja pienryhmätoiminta. Rakenteen osalta oli ensisijaisen tärkeää laatia kattava kurssi-info -osio, jossa esiteltiin tiiviisti cMOOC-kokonaisuus sekä

- osaamistavoitteet, sisältö ja laatukriteerit
- suoritusohjeet, aikataulut, työvälineet ja materiaalit
- ohjaukseen ja tiedottamiseen liittyvät asiat sekä pienryhmäohjaajien esittely
- ryhmäjako
- oman etenemisen seuranta ja MOOC-alustan voimassaoloaika
- ohjeita live-webinaareissa toimimiseen
- Moodle-ohjeet ja tekninen tuki MOOCilla
- arviointi ja todistukset
- palautteen anto
- tietosuoja-asiat

Kurssi-info -osio sisälsi edellä mainittujen aiheiden lisäksi myös yleiset ajankohtais- ja viikkotiedottamisen alueet sekä yhteiseen keskusteluun tarkoitettun vapaamuotoisen matalan kynnyksen keskustelunalueen.

cMOOCilla oli saatavilla monipuolisia materiaaleja jokaisen teemaviikon aihepiiristä sekä erilaisia tehtävätyyppejä, pienryhmissä tehtävistä pohdintatehtävistä monivalintatehtäviin. Materiaalia oli teksti-, kuva- ja videomuodossa. cMOOCin aikana järjestettiin myös 11 erilaista online-tapahtumaa: online-tukiaikoja, webinaareja, klinikoita ja nettikahviloita (katso kuvio 2), joiden tarkoitus oli tukea oppimista ja jakaa osaamista osallistujien sekä ohjaajien kesken. Neljä online-tapahtumasta oli pakollisia ja seitsemän vapaaehtoisia. Pakollisiinkaan tapahtumiin ei ollut välttämätöntä osallistua reaaliaikaisesti, vaan vaihtoehtona oli katsoa tallenne osallistujalle itselleen sopivana ajankohtana.

MOOCin online-tapahtumat			
Voit osallistua joko live-tapahtumaan tai katsoa tallenteen sinulle sopivana ajankohtana.			
PAKOLLINEN osallistuminen live-webinaariin tai tallenteen katsominen			
MAANANTAI 18.3.2019 klo 10.00-11.00	KESKIVIIKKO 20.3.2019 klo 14.00-15.00	KESKIVIIKKO 3.4.2019 klo 17.15-18.00	PERJANTAI 5.4.2019 klo 17.15-18.00
MOOCin aloituswebinaari: Digiohjaaja cMOOCin tavoitteet, sisällöt ja työskentelytavat	Lopputyöwebinaari	Nettikahvila: Kirjallinen vuorovaikutus verkossa	Nettikahvila: Verkko vuorovaikutus videoneuvotteluissa
VAPAAEHTOINEN osallistuminen live-webinaariin tai tallenteen katsominen			
KESKIVIIKKO 13.3.2019 klo 14.00-15.00	TORSTAI 14.3.2019 klo 9.00-10.00	PERJANTAI 29.3.2019 klo 13.00-14.00	TIISTAI 9.4.2019 klo 12.00-14.00
Collaborate online - tukiaika 1	Collaborate online - tukiaika 2	Nettikahveilla-webinaari: Verkkoläsnäolon ja ilmapäiirin luominen	Välineklinikka 1
KESKIVIIKKO 10.4.2019 klo 14.00-16.00	MAANANTAI 29.4.2019 klo 14.00-15.00	TORSTAI 9.5.2019 klo 14.00-15.00	
Välineklinikka 2	Lopputyöklinikka 1	Lopputyöklinikka 2	

KUVIO 2. cMOOCin online tapahtumat

Jokaiselle teemaviikolle luotiin myös ohjeellinen viikkoaikataulu (katso kuvio 3), josta osallistuja hahmotti kunkin viikon laajuuden ja siihen arvioidun työajan. Osallistujilla oli mahdollisuus mitoittaa työskentely myös itselleen parhaiten sopivalla tavalla kunkin viikon aikana.

cMOOC viikko 2. (18.-24.3.) ohjeellinen etenemis-/suoritusaikataulu (n. 11 h työtä)

Voit myös mitoittaa työskentelyn itsellesi parhaaksi sopivalla tavalla tämän viikon aikana.

MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIikko	TORSTAI	PERJANTAI	LAUANTAI	SUNNUNTAI
Perehtyminen teemaviikon tavoitteeseen, sisältöön, materiaaleihin ja tehtäviin (1 h) Aloitusewebinaari/ tallenne (1 h)	Osaamiskartoituksen vastaaminen. Ohjauksen ja digiohjauksen käsitteisiin perehtyminen alkaa (3 h)	Lopputyö-webinaari/tallenne (1 h) Ohjauksen ja digiohjauksen käsitteisiin perehtyminen jatkuu (1 h)	Digiohjauksen osaamissuunnitelman laatiminen (2 h)	Digiohjauksen osaamissuunnitelman laatiminen. Palautteen antaminen kahdelle muulle ryhmäläiselle. (2 h)	Viikkopalautteen vastaaminen	Teemaviikko suoritettu

KUVIO 3. Esimerkki ohjeellisesta viikkoaikataulusta

Jokaisen teemaviikon päätteeksi pyysimme osallistujilta oppimisalustalla lyhyen palautteen sekä itsearvion kuluneen teeman osalta: 1. Miten itse onnistuit? 2. Millaista palautetta annat teemaviikon sisällöstä ja toteutuksesta? Viikkopalautteeseen pääsi vastaamaan, kun oli suorittanut kaikki teemaviikon tehtävät. Viikkopalautteita tuli runsaasti ja sen pohjalta cMOOCia kehitettiin vielä tulevien teemaviikkojen osalta.

Pienryhmäohjaajat toimivat kannustajina

cMOOCilla oli kahdeksan pienryhmäohjaajaa Oamkista ja Oulun yliopistosta. Ohjaajien rooli kerrottiin cMOOCin esittelyn yhteydessä osallistujille, jotta he ymmärsivät ohjaajien roolin eroavan perinteisemmästä opettajan roolista. Pienryhmäohjaajien pääasiallisena tehtävänä oli varmistaa opiskelun sujuva eteneminen ja pitää yllä osallistujien opiskelumotivaatiota koko cMOOCin ajan. Ohjaajat olivat myös mukana selvittelemässä osallistujilla ilmenneitä teknisiä ongelmia.

Pienryhmäohjaajat lähettivät omille ryhmilleen ryhmäkohtaisia ja tarpeen mukaan myös yksilöllisiä kannustusviestejä. Osallistujien oli mahdollisuus olla matalalla kynnyksellä yhteydessä omaan ohjaajaansa ja saada tukea cMOOCin suorittamiseen liittyvissä asioissa. Osallistujista osa oli henkilökohtaisesti yhteydessä pienryhmäohjaajaan, mutta valtaosan ohjaus hoitui hyvällä ohjemateriaalilla ja ryhmäkohtaisilla viesteillä. cMOOCin luonteen mukaisesti ohjaajat eivät osallistuneet keskustelualueilla sen suorittamiseen liittyviin keskusteluihin, vaan osallistujat itse toimivat tehtävänannon ja tarpeen mukaan toistensa vertaisohjaajina ja –arvioijina.

Pienryhmäohjaajien rooli osallistujien motivoinnin lisäksi oli antaa jokaiselle osallistujalle henkilökohtainen palaute cMOOCin aluksi laadituista osaamissuunnitelmista ja osallistujien tekemistä lopputöistä. Henkilökohtaiseen palautteeseen oli sovittu ohjaajien kesken yhtenäinen linja, jotta suuren osallistujamäärän vuoksi ohjaajien työ ei nousisi liian suureksi. Pienryhmäohjaajat hyödynsivät cMOOCilla oppimisanalytiikkaa ja pystyivät sitä kautta seuraamaan opintojen etenemisessä. [Oppisanalytiikka koettiin hyödyllisenä apuvälineenä ohjauksessa.](#)

Mikä onnistui ja mitä pitää kehittää?

cMOOC onnistui kokonaisuudessaan hyvin, mutta jotakin kehitettävää löytyi vielä seuraavalle toteutuskerralle. cMOOCin tavoite, sujuvasti ja loogisesti etenevästä kokonaisuudesta, onnistui hyvin.

Osallistujille onnistuttiin tarjoamaan erilaisia tehtävätyyppejä ja vaihtoehtoisia suoritustapoja. cMOOCin läpäisyprosentti 54 % kertoi myös kurssin onnistumisesta.

cMOOCin aikataulu oli joustava, mutta kuitenkin säännölliseen työskentelyyn kannustava. Osallistujat suoriutuivat cMOOCista aika heterogeenisesti. Osa käytti siihen paljon aikaa, keräsi kaiken informaation ja oli aktiivisessa vuorovaikutuksessa toisten osallistujien kanssa. Toiset puolestaan suorittivat cMOOCin minimitasolla saadakseen todistuksen. Vaikka aikataulu olisi ollut väljempi, niin tuskin olisi saatu enempää loppuun asti suorittaneita.

Erityisen ilahduttavaa cMOOCilla oli, kun osallistujat jakoivat aktiivisesti kokemuksia ja vinkkejä toisilleen. Osallistujien heterogeenisyys oli rikkaus, jonka vuoksi asioihin saatiin sopivasti erilaisia näkökulmia ja antoisia keskusteluita. Pienryhmien heterogeenisyys ja osallistujien erilaiset taustat muodostuivat cMOOCin edessä yhdeksi antoisimmista asioista. Joillakin koulutussektorin ulkopuolella työssä olevilla osallistujilla oli vaikeuksia päästä tehtäviin kiinni ja mukaan keskusteluun. Lopputyön laajuus ja muoto olivat vapaita, joten lopputyöt olivat jokaisen osallistujan näköisiä eli hyvin erilaisia. Useimmat osallistujat tekivät lopputyön oman työnsä tai organisaationsa tarpeita ajatellen. Lopputöitä lukiessa, ohjaajat huomasivat, että useat työt ovat hyödynnettävissä digiohjauksen kehittämisessä osallistujien organisaatioissa.

Seuraavalle toteutuskerralle jäi kehitettäväksi materiaaleissa ja tehtävissä koulutussektorin ulkopuolella ohjaustyössä toimivien osallistujien parempi huomiointi. cMOOC painottui ehkä liikaa kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan ohjaukseen ja neuvontaan. Osallistujat kuitenkin omalla aktiivisuudellaan ja vertaistuellaan aika hyvin paikkasivat tätä ilmennyttä puutetta cMOOCin aikana. Oppimisalustalle saatiin koottua lisää paljon hyvää materiaalia osallistujien vinkatessa hyvistä lähteistä toisen toisilleen. Osallistujien palautteen mukaan cMOOCin tavoitteet onnistuivat hyvin. Alla opiskelijan palautteesta nostettu onnistumisen elämys.

Erittäin hyvin toteutettu verkkokoulutus. Oma edistymistä oli helppo seurata ja tehtävät saivat hyvin mieltämään omaa oppimista ja uusia asioita.

Palautteesta voit lukea lisää Hanna-Leena Huttusen blogitekstistä ”[Palautetta digiohjaaja cMOOCista](#)”.

Kempas Eija
opiskelijapalvelupäällikkö, Opiskelijapalvelut
Oulun ammattikorkeakoulu

Kolehmainen Anna
projektipäällikkö, eKampus
Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019121247814>